

Geef ons ook recht op een offline leven

Frans van der Reep, Lectoraat Digital World

Peter Van den Heuvel, Lectoraat Digital World

De digitale wereld voelt als onvermijdelijk, we hebben geen keus. Onze offline wereld wordt kleiner en we geven onze offline autonomie uit handen. In dit licht bezien dient het recht op een offline leven nu wettelijk te worden verankerd.

De offline wereld wordt sluipenderwijs ingekapseld door de online wereld. Als je in Rotterdam geen bankpas of smartphone bij je hebt, kun je op veel plekken niet meer betaald parkeren. De belastingdienst en UWV communiceren steeds meer zaken alleen nog digitaal met burgers en bedrijven. Nieuwe auto's hebben een eCall aan boord, een alarmeringssysteem dat automatisch hulpdiensten waarschuwt bij ernstige ongevallen. De grote autofabrikanten, waaronder nu ook Google en Apple, zitten klaar om deze *big data* verder te exploiteren. De maatschappelijke gevolgen van dit alles zijn onduidelijk, niet doordacht en niet onderzocht. Zelfs de ownership van deze data is niet geregeld. Wil jij als individu ook een eCall in je lijf, heeft de politiek daar dan iets over te zeggen, wie beslist daarover? Mag je daar toe gedwongen worden?

Als je er niet in mee gaat, doe je ook niet meer mee

Als je een willekeurige app downloadt, betekent dit vrijwel standaard toegang verlenen tot je contacten, identiteit, locatie et cetera. Onze offline wereld wordt kleiner en we geven onze offline autonomie uit handen. We accepteren moeiteloos nieuwe tech-speeltjes zonder daar werkelijk over na te denken. Laat staan dat we doordenken over 'het grotere plaatje' dat daar achter opdoemt. En de overheid laat dit gebeuren. We zijn getuige van *ideology at work*: als je er niet in mee gaat, doe je ook niet meer mee. 'Get in or get lost'.

Ondertussen kent software nog steeds geen wettelijke productaansprakelijkheid en is de formele positie van bitjes die door de lucht vliegen niet geregeld. Waarom eigenlijk niet? De digitale wereld sluit trouwens ook nog steeds heel veel Nederlanders uit. Wat als winkelen, openbaar vervoer of het maken van afspraken in het ziekenhuis niet meer kan zonder internet? En hoe vaak is dat nu al niet zo? Wat als het gewone dagelijkse leven zonder internet onmogelijk wordt? Hoe kwetsbaar word je dan?

Tech bedrijven bepalen steeds meer de maatschappelijke ordening

De elkaar versterkende nieuwe technologieën in handen van een beperkt aantal bedrijven grijpen diep in ons leven in. Onder het vernisje van vergroting van persoonlijke autonomie centraliseren ze macht, rijkdom en herverdelen geld naar slechts een paar mensen en bedrijven. Ze bepalen in toenemende mate de maatschappelijke ordening. De middenklasse, drager van democratie, komt onder druk. De staat gebruikt de nieuwe technologiemogelijkheden om ons gedrag en communicatie te volgen en maakt ons burgers bij voorbaat de verdachten. Technologiebedrijven zijn niet verantwoordelijk voor het reilen en zeilen van de samenleving, maar de overheid wel.

En die doet onder het mom van bijvoorbeeld *smart cities* gewoon mee en dwingt de burger tot digitale communicatie. De burger wordt niets gevraagd en heeft hier geen vat op.

De technologische kant, de ondernemingen, is heel goed georganiseerd, heeft veel geld en dus ook veel marketingkracht. Bovendien wordt het spel slim gespeeld door technologie voortdurend te koppelen aan *fun* en gemak. De antropologische, ethische en juridische kant van deze medaille – wat doet technologie met mens en maatschappij – is versnipperd en er is geen samenwerkend platform voor. Maar *social physics* en *big data* gaan wel het decor van ons leven bepalen. Wij zijn niet tegen technologie en de digitale wereld, maar we vinden wel dat er veel beter nagedacht moet worden over de maatschappelijke consequenties.

Wij willen niet gedwongen het internet worden ingezogen

Een wettelijk kader om ons aan deze ontwikkelingen te onttrekken en om ons hier tegen te beschermen verdient meer aandacht. Gelukkig heeft de Nederlandse rechter bepaald dat je op het gemeentehuis nog gewoon contant moet kunnen betalen. De overheid legt wettelijke verplichtingen op aan de burger om zich aan de digitale wereld te onderwerpen (e-mail, online overheid, digitaal loket), maar laat na hem te faciliteren om helemaal mee te doen. Bijvoorbeeld door eherkenning grootschalig en gratis mogelijk te maken waardoor we werkelijk veilig kunnen internetten. Dit gebeurt allemaal niet. De overheid schendt daarmee het sociaal contract: zij verplicht de burger zonder er iets tegenover te stellen. Naar de Colleges van Staat – Raad van State, Ombudsman, Privacywaakhond – die deze invalshoeken inbrengen, wordt nauwelijks geluisterd.

Wij pleiten daarom voor een wettelijk recht op een analoog offline leven tot er meer duidelijkheid is over de maatschappelijke consequenties van het internet en *new tech*. Wij willen het recht hebben te kiezen tussen offline en online oplossingen. Wij willen niet door de overheid en technologie gedwongen worden en in het internet gezogen worden. Wij willen een overheid die ons niet alleen richting digitale wereld stuurt, maar ook de voorwaarden schept om dat als burger te kunnen. Wij willen een overheid die zijn verantwoordelijkheid neemt in deze ontwikkelingen in plaats van een die ons uitlevert aan technologie bedrijven, iets wat er nu lijkt te gebeuren.

Frans van der Reep en Peter van den Heuvel onderzoeken de impact van internet op leven en werk, in het lectoraat Digital World van Hogeschool Inholland. De langere versie van dit artikel vind je hier: <http://www.fransvanderreep.com/2015/08/21/het-recht-op-een-offline-leven/>

Deze versie verscheen op eerder op <http://www.socialevraagstukken.nl> (16 januari 2016)